

TALLINNA ÜLIKOOLI MAGISTREID 2011

Tallinna Ülikoolis kaitsti 2011. aastal järgmised eesti keele ja kirjanduse alase magistritööd.

Pille Arneki magistritöö „Eestikeelsete tekstid 19. sajandi Põhja-Eesti hauatähistel” (juhendajad Jüri Viikberg, Annika Kilgi, retsensent Heli Laanekask) tuumaks on XIX sajandi Põhja-Eesti kalmistute eestikeelsete hauakirjade keeleline analüüs. Üheksast surnuaiast kogutud tekste on analüüsitud koos samade hauamärkide inventeeritud ainesega Eesti Riigiarhiivis. Töösse valitud 210 hauakirja andmeid on võrreldud kirikuraamatutes leiduvate andmetega, kommenteeritud on hauakirjade sisu ning keelekasutust. Uudse tõdemusena ilmneb, et hauatähiste tekstid peegeldavad külaseppade ja teiste külainimeste keelekasutust (mitte kirjameeste ega pastorite oma) ja seda, mida rahvas oluliseks pidas.

Liisi Kahu magistritöös „Alt-üles ja ülevalt-alla keelekorralduse võrdlus Tallinna keelemaastikul läbi keeletoimetaja pilgu” (juhendaja Anastassia Zabrodskaja, retsensent Krista Kerge) analüüsitakse Tallinna kesklinna silte ja plakateid, milles ei järgita õigekirjareegleid ega keeleseaduse nõuet kasutada sellistes avalikes tekstides eesti keelt ainukesena või vähemalt esikohal. Intervjuudest reklaamibüroode töötajatega selgus, et ehkki kõikjal peetakse oluliseks väljenduda heas eesti keeles, on peaaesmärk siiski tõhus ja omapärane reklaam.

Diana Kübard kaitses magistritöö „Keelekeskkonna ja keelemaastiku roll keelehoiakute väljakujunemisel Tartu, Tallinna ja Narva venekeelsete üliõpilaste näitel” (juhendaja Anastassia Zab-

rodskaja, retsensent Anna Verschik). Vene emakeelega üliõpilaste keelemaastik Eesti linnades on visuaalselt enamasti eestikeelne. Keelehoiakute kohta võib aga öelda, et Narva tudengite keelehoiak kõigub mõnevõrra venekeelse ja vene-eesti kakskeelse vahel, tartlastel eesti-vene ja eesti-inglise vahel ning Tallinna tudengitel mõnevõrra tugevalt eesti-vene ja eesti-inglise vahel.

Kaidi Lõhmus kaitses töö „Põhivärvinimed eesti ja ungari laste ning teismeliste keeles” (juhendaja Mari Uusküla, retsensent Liivi Hollman). Küsitleti 125 last vanuses 7–15 eluaastat, andmete kogumisel kasutati Daviese ja Corbetti meetodit (s.t nimetamis- ning nimeandmiskatset). Katsete käigus oli kokku nimetatud 9901 värvinime, millest 1049 olid erinevad. Võrreldes laste põhivärvinimesid täiskasvanute omadega selgus, et erinev oli värvinimede esinemisjärjekord ning paljude liitvärvinimede esinemine lastel (nt helesinine). Eesti laste keeles oli psühholoogiliselt kõige esiletulevam värvinimi punane ja ungari lastel sinine (*kék*).

Maaja Orlova töös „Tasakaalustatud kakskeelsusest eesti kooli 5.–9. klassi vene õpilaste näitel” (juhendaja Ülle Rannut, retsensent Anna Verschik) vaadeldakse vene emakeelega õpilaste sõnavara arengut eesti õppekeelega koolis. Autori koostatud ja korraldatud testide sari näitas muu hulgas, et kakskeelsete laste vene emakeele sõnavara jäi kuni 31 % maha ükskeelsetest ning nende eesti sõnavara oli 20–47 % suurem kui venekeelne. Keelte kasutusvaldkonnad tundusid olevat tasakaalus: uuringust selgus, et bilingvaalsed õpilased väärtustasid mõlemaid keeli

ning kasutasid neid mitmesugustes suhtlusolukordades.

Kerli Prass kaitses magistritöö „*Saama- ja hakkama-tulevik tänapäeva eesti kirjakeeles*” (juhendaja Helle Metslang, retsensent Reili Argus). Kahe viimase kümnenäi ajakirjanduskeelevaatlusest ilmnest mitu *saama-* ja *hakkama-tuleviku* erinevust. *Saama-tulevikku* kasutatakse väheste, peamiselt staatiliste verbidega ning tegijaks on abstraktne nähtus (nt *valimisaktiivsus saab olema väiksem*). *Hakkama-tulevikku* kasutatakse rohkemate verbidega, mis on peamiselt dünaamilised, ning tegijad on tavaliselt konkreetsed ja elus (nt *tütar hakkab söitma*).

Kerstin Varvase töös „Eesti keele suulise kõne telefonivestluste ja subtiitrite telefonivestluste erijoontest” (juhendaja Reili Argus, retsensent Tiina Rüütmaa) võrreldakse subtiitrite telefonivestlusi TÜ suulise keele korpuse argitelevonikõnedega. Subtiitrites esines palju suulisele kõnele omast, näiteks ühesõnalisi lausungeid ning rõhu-, värvingu- ja intensiivsuspartikleid. Tuli ette ka erinevusi, mis olid eelkõige tingitud subtiitrite piiratud mahust: peaaegu kõigis subtiitrivestlustes puudusid interjektsioonid ja kõnet lõpetavad vormelid, üldse polnud üneeme ja vähem kasutati pikki lausungeid.

Kairi Vihmani kaitsstud töös „Eesti isikunimede kujunemine ja nimeseaduse mõju nimemuutmisele” (juhendaja Annika Hussar, retsensent Marju Ilves) keskendutakse nimemuutmistendentsidele ja -põhjustele 2000. aastatel. Saja valiknäite põhjal (aastaist 2002, 2005 ja

2008) on esitatud nimemuutmise statistikat ning (eestipärasemaks) muutmise põhjendusi. Tööst ilmneb, et suuri kõikuvusi meeste-naiste ja kodanike-mittekodanike nimemuutmiste osas ei esinenud: nime muuta soovinud mehi oli poole vähem kui naisi, nimemuutja vanus oli keskmiselt 28,5 aastat, mitte-kodanike osakaal jäi 17–22 % vahele. Levinuimaks nimemuutmispõhjuseks oli soov kanda abikaasaga sama perekonnanime. Nimede eestipärasdamise kõrval esines (viiel juhul) ka võõrapärasdamist: sooviti kas vana saksa-päras nimekuju või vene nime puhul inglise transkribeerimisviisi.

Elinor Taluste kirjandusalane magistritöö „Sõprus ja armastus uuemas eesti noortekirjanduses” (juhendaja Ave Mattheus, retsensent Ele Süvalep) võtab vaatluse alla eesti noortekirjanduse ajavahemikul 2001–2009. Autor analüüsib tekstivalimi abil noortevahelise sõpruse ja armastuse kujutamist ning selgitab, millised tendentsid noorte inimeste suhetes tänapäeval avalduvad. Magistritööst selgub, et tänapäeva noortekirjandus on selgelt probleemikeskne ning noortetekste võib nimetada probleem-raamatuteks. Tänapäeva noortekirjanduses valitseb tugev tüdrukuteraamatute dominant, mis on selgitatav noorteraamatute autori sooga: tekste kirjutavad enamikul juhtudest naised, kes eelistavad teostes vaadelda sündmusi läbi tüdruktegelaste silmade või neile lähedal seisva jutustaja perspektiivist.

ANNIKA KILGI,
JÜRI VIKBERG,
JAANUS VAIKSOO